

A zsidóság ethikai értékelése

Írta: Dr. Sebestyén Jenő
ref. theol. igazgató

Az ember mindent értékkel a világon, de a legnagyobb mértékben magát az embert.

A népek is értékelik egymást. És a Szentírás is értékeli a Szentírásban előforduló különböző népeket. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az ilyen értékelés az illető nép minden egyes tagjára is száz százalékgig érvényes; de azért száz százalékgig igaz is lehet. A zsidóságnak sem szabad tehát *egyénenként* is mindent magára venni, amikor a zsidóság értékelése a világ népei között a legkülönbözőbb formában jelentkezik. Pál apostol a Titushoz írt levél 1:10—13. v.-ben pl. a következőket mondja: „Mert van sok engedetlen; hiábavaló beszédű és csaló; kiváltképpen a körülmetélkedésből valók. Akiknek be kell dugni a szájukat; akik egész házakat feldúlnak, tanítván rút nyereség okáért, amiket nem kellene. Azt mondta valaki közülök, az ő saját prófétájok: a krétaiak mindig hazugok, gonosz vadak, rest hasak. E bizonyosság igaz; annakokáért fedd őket kímélés nélkül, hogy a hitben épek legyenek...”

Értékelni sokféle szempontból lehet (intelligencia, művészi, gazdasági érzék stb.) és nemcsak a zsidóságot értékeli a világ, hanem az összes népeket is. S az ilyen értékelés akár kellemes, akár kellemetlen, végül mégis közfelfogássá lesz és így azt magának az értékelt népnek is tudomásul kell venni.

A zsidóságot pedig különösen is értékeli a világ, mert hiszen folyton fokozódó súlya van és így mindig nagyobb szerepet is játszik a modern életben. Ne csodálkozzék tehát a zsidóság, ha a világ népei őt is mérlegre helyezik. Most azonban, tárgyunkra való tekintettel, itt csak egy speciális szempontú ethikai értékelésről lesz szó.

A zsidóság ethikai fényképe.

Minden népnek van ethikai fényképe is. Ha azt mondom pl., hogy „cigány”, „oláh”, „angol”, „skót”, „holland”, „olasz”, „török” stb. egyszerre kialakul a lelkemben az illető nép képe és így erkölcsi képe is. Csak azokkal a népekkel szemben nem tudjuk ezt megcsinálni, amelyeket nem ismerünk. Ugyanez a lelki munka megy tehát végbe bennem akkor is, ha a *zsidóságról* van szó. És valamint van angol morál, török morál, román morál stb., ugyanígy van *zsidó morál* is. És ezt nem csak a szent könyvekben foglaltatott vallási és erkölcsi elvek alapján állapítjuk így meg, főleg a zsidósággal kapcsolatban, hanem még inkább az *élettel* kapcsolatban. Mert a zsidóság ethikai fényképének megrajzolásánál *ma* már az *élet* játssza a döntő szerepet.

Ha tehát megkérdezzük a közvéleményt, hogy mit ért „zsidó morál” alatt, akkor rendesen olyan ethikai értéklésről hallunk, amely — valljuk be nyíltan és egyenesen — egyáltalában nem hízelgő a zsidóságra nézve. Az emberek ugyanis elismerik e rendkívüli nép erényeit, de hozzá teszik azt is, hogy a zsidóságnak néha még az ú. n. erényei is kártékonyak a *nem-zsidó* társadalmak számára. Ez fájhat a zsidóságnak, de jobb, ha őszintén tudomást vesz róla, mint ha nem vesz tudomást. És akár igaznak tartja, akár nem, egyformán *tenni* kell róla, hogy a világ gondolkozása e tekintetben megváltozzék. Szerintem zsidó szociológusok egész seregének kellene e kérdéssel teljes őszinteséggel és tárgyilagossággal foglalkozni. Elvégre ha nem véletlen az, hogy a csehekről, románokról stb. is úgy gondolkozunk, ahogy gondolkozunk, akkor csak a zsidósággal kapcsolatban lenne minden kedvezőtlen ítélet 'egyszerűen légből kapott'? Hiszen a zsidók maguk is gúnyolódhatnak sokszor önmaguk fölött és minden nemzet ostorozza a saját, ú. n. nemzeti bűneit. Ha tehát a zsidók ezen a téren is a terrorisztikus érzékenységgel dolgozó önimádat bűnébe esnek, csak önmaguknak ártanak. Annyi bizonyos, hogy zsidógyűlöletre keresztyén gyűlölettel felelni és megfordítva: nem oldja meg a zsidókérdést, sőt még csak jobban elmérgesíti. Azonban, ha más nem is, de döbbsentse

meg a zsidóságot legalább az a tény, hogy a rájuk vonatkozó marasztaló ítélet ethikai tekintetben minden időben és minden népnél (tehát a nem keresztyén népeknél is) *ugyanaz* volt! Ne a türelmetlen mártírkodás, vagy a keresztyéneket gyűlölő gúny fegyvereivel védekezzenek tehát, hanem bűnbánattal és megtéréssel az *igaz* vádakkal szemben és nemes, méltóságteljes tiltakozással az *igazságtalan* vádakkal szemben.

A zsidóság osztályozása az ethikai értékelés szempontjából.

A zsidóságot azonban ethikailag nem lehet egy kalap alá vonni; mert épen e súlyos kérdésben legalább háromféle zsidóságot kell megkülönböztetni. És pedig

1. a komoly ótestamentumi alapon álló, igazán hívő, tehát az ú. n. *tisztább vallásossága zsidóságot*,
2. a hitelenné vált *modern zsidóságot* és
3. az *áttért* és megtért zsidóságot, akik a szó komoly értelmében véve is hívő keresztyéneknek nevezhetők.

Ezeket tehát ethikailag sem lehet egyformán értékelni.

De még részletesebben is osztályozhatnók őket, mert az ú. n. vallásos zsidók sem egyformák. Vannak ú. i. tisztább ótestamentumi alapon álló hívő zsidók és *vannak eltorzult vallásossága* ótestamentumi viszonylatban is *szektárius* ghettó-zsidók, mint a nagyvárosok legalsó rétege, külön világgal, külön morállal, akiknek az erkölcsi élete és gondolkozása természetesen éppen olyan torz, mint a vallásossága.

Ethikai -tekintetben *a teljes hitetlenségben élő modern zsidóság a legveszedelmesebb.*

Viszont az *áttért* zsidóság között is egész sereg van, akik áttérni áttértek ugyan, de *meg még nem tértek.* Ezek tehát morális szempontból bizony igen sokszor visszaesnek a hitetlen modern zsidóság lelki színvonalára s nyereséget a keresztyénység számára nem jelentenek.

Az itt felsorolt három-, illetve *ötféle* típusnak tehát *nem egyforma a moralitása*, sem érték, sem veszedelmesség szempontjából.

Az antiszemitizmus hibája.

Az antiszemitizmus ezt a különbséget nem teszi meg, különösen, ha fajvédő és így faji alapon áll. A keresztyénségnek azonban meg kell tenni.

A keresztyénség u. i., ha sok tekintetben meg is tudja magyarázni az antiszemitizmust (hiszen azt még a komoly zsidók is meg tudják magyarázni), de *soha sem fogadhatja el a fajvédő antiszemitizmusnak azt a tételét, hogy Krisztus evangéliuma, Isten Szent Lelke minden nép fölött és lélek fölött bir hatalommal, csak a zsidó az a megátalkodott faj, amellyel „még az Isten sem bír” és amelyre még a Szentlélek sem tud hatni.* Ennek a gyakorlati konzekvenciája tényleg az lenne, hogy — amint a radikális faji antiszemiták akarják is, — a zsidókérdést csak a teljes kiirtással próbálják megoldani; a zsidó misszióra nézve pedig az lenne a következmény, hogy kár minden munkáért, mert az evangélium ugyan Istennek hatalma és ereje minden népnek üdvösségére, a zsidóságon azonban még az evangélium sem fog. Kár tehát minden fáradságért.

Ezzel szemben tehát a keresztyénségnek szakadatlanul hinni és vallani kell azt, hogy ha a pápuák és a polinéziai bennszülöttek lelke fölött is *van* ereje az Istennek, akkor még sokkal inkább lehet az intelligens zsidó lélek fölött. *Tehát a zsidó lélek is képes az újjászületésre és az újjáteremtetésre. A zsidókérdésnek tehát van megoldása az evangélium által.*

Az értékelés szempontjai.

A zsidó morált különben *háromféle címen értékeli* az emberek és értékeli az antiszemitizmus is. És pedig

1. *faji alapon,*
2. *vallási alapon,*
3. *világnézeti alapon.*

Minek a gyümölcse tehát az ú. n. zsidóerkölcs? Szerintünk bizonyos vonatkozásokban mind a háromnak. Vannak u. i. zsidók, akiknél a morál főleg *faji jellegű.* Vannak, akiknél főleg vallási jellegű. És vannak, akiknél főleg világnézeti jellegű. *Az uralkodó szín nem mindig ugyanaz.* De az ellentét, fájdalom, sokszor ugyanaz. Akármilyen változatú is egyébként, a *speciális zsidó*

morál alatt a közvélemény mindig valami olyan morált ért, amelynek alapvető jellemvonása a keresztyénellenes, sőt egyenesen az antikrisztusi jelleg. Ez pedig más szóval azt jelenti, hogy nemcsak vallásilag áll a zsidóság szemben a keresztyénséggel, hanem etikailag is.

A zsidóság legveszedelmesebb képviselői.

A legveszedelmesebb ebben a tekintetben az egész keresztyén világ és kultúra számára a zsidóság legnagyobb, legaktívabb, legbefolyásosabb részének a modern hitetlen zsidóságnak szerepe minden téren, így tehát erkölcsi téren is.

A zsidóság e modern tömegei ugyanis egyedül állanak etnikai tekintetben a maguk életével. Mialatt u. i. *nincs nép a világon, amelynek életét még többé-kevésbé vallási törvények ne szabályoznák, itt áll a modern zsidóság azzal a párját nem találó lelki tartalommal, hogy teljes vallástalanságban tölti el az életét* és ugyanakkor sok tekintetben döntő módon befolyásolja a keresztyén népek társadalmi, kulturális, etikai és egyéb életét.

Itt van a zsidóság etikai tragédiájának magva is elrejtve.

És itt szeretném szavaimat a hívő rabbikhoz és minden zsidóimádóhoz is intézni:

Nem látják-e az irtózatot veszedelmét annak az etikai nihilizmusnak, amely felé ez a modern, hitetlen, cinikus, minden szentet és metafizikát kigúnyoló zsidóság halad? Hiszen a zsidó nép Istennel való szent és speciális szövetségben indult el a világtörténelem útjára. Az élő és szövetséges Istenben való hit tartotta meg évezredekken keresztül. El lehet tehát most képzelni azt, hogy ezután majd a hitelenség tartja meg ugyancsak évezredekken át hogy ez idő alatt megátalkodott hitelenségben átkai legyenek a világnak és tovább haladjanak azon az úton, amely a hitetlen zsidóság számára a lelki öngyilkosságot, a keresztyén kultúrák számára pedig a szakadatlan mérgezést jelenti?

És nem hiszik-e el azt, hogy ha egy nép folyton növekvő része a maga történelmi rendeltetésének homlok-egyenest az ellenkezőjét teszi, ez számára csak a romlás

útja lehet? Mi egyéb ez, mint azoknak a „magaslatoknak” a *szolgálata*, amelyek ellen a legnagyobb próféták is beszélték? (I. Kir. 14:23. Jer. 3:6.)

A zsidóság lelki gyökértelensége.

És a zsidóság lelki öngyilkosságának ez útja szükségszerűig a *lelki gyökértelenség*, ideáltalanság és kifosztottság tragédiájához is vezette a modern zsidóságot. *Miben áll ez a gyökértelenség?* Gondoljuk csak el: A zsidóságnak évezredek óta *nincs hazája, nemzeti élete, nyelve, világnézete, történelme, irodalma, kultúrája, permanens múltja, lelki talaja* stb. *E lélekformató hatalmas tényezők nála mind hiányoznak; hontalanul, gyökértelenül, megtűrve él. Nincsenek ideáljai, történelmi értékei, élő lelki erői, mint más népeknek. Csak az Istene maradhatott volna meg tehát a számára és az Ő kijelentése.* És a modern zsidóság most *ezt az Istent is eltaszította magától!* Lelki gyökértelensége így teljessé és tragikussá lett...

Tökéletesen kívül helyezte magát Isten országán.

Mi maradt hát meg számára?! *önmaga és a körülötte lévő világ:* a földi élet, a *ma* és annak értékei; az anyag, a pénz és annak örömei. *Itt keresi és innét veszi tehát a modern zsidóság a maga bálványait!*

És mert ez a zsidóság hitben is már régóta hajótörött, gyökértelen és ideáltalan volt, természetes, hogy etikailag is éppen olyan hajótörötté és ideálnélkülivé lett, ami a gyakorlatban az *egoizmus* minden irányú veszedelmes felburjánzását eredményezi. *Metafizika nélkül való világnézet etikai téren is tragédiát eredményez.* Krisztus megtagadása *vallásilag, a krisztusi erkölcsök szükségszerű megtagadását is eredményezi* s ezt semmiféle frázisvirággal eltüntetni nem lehet. *Mert hiszen ezek a hitetlen zsidók már az ótestamentumot és az istenhítet is régen kidobták a maguk világnézettelen „világnézetének” hajójából, így születik meg a zsidóság lelki nomádsága és kalandorsága erkölcsi és világnézeti téren is mind egyaránt.*

A zsidó lélek mögött bezárult az isteni kijelentés, a revelált metafizika örökkévaló világa és ennek etikailag is végzetes következményei lettek. A hitben hajótöröttek

nek ugyanis isteni törvényszerűséggel *ethikailag is hajótöröttekké kell lenniök!*

Ennek egyik veszedelmes eredménye pedig a zsidóság lelkiületében az, hogy hiányzik nála az a hatalmas gondolat, amit a református teológia bibliai alapon *vocatio-nak*, azaz az isteni elhívás tudatának nevez. Mit jelent ez a gyakorlatban? Azt, hogy a Biblia tanítása szerint az embernek a maga földi munkáját, foglalkozását, tisztségét is *isteni megbízatásból eredőnek* kell tartania. Tehát még a legegyszerűbb utcaseprőnek is azzal a tudattal kell dolgozni, hogy munkáját nemcsak az emberek és a feljebbvalói látják és bírálják, *hanem Isten maga is*, akivel szemben minden cselekedetéért felelősséggel tartozik. Ez a tudat, az *isteni vocatio-nak* e felséges érzése gazdag és erőteljes *erkölcsi személyiségeket* is nevel, akiknek minden foglalkozásban üzött minden munkája épen az *Isten színe előtt való állás gondolatából kifolyólag erkölcsi* alapon áll.

A *modern zsidóságnál* azonban nincs meg a *vocatio-nak* ez az érzése. Atheista alapon állva, eszébe sem jut, hogy cselekedetéért Isten előtt is számolnia kell. A motívum tehát mindenben az *egocentrikus* egyéni érdek és a kilátásba vehető különféle haszon. Ezért képes a zsidó a legkülönbözőbb és a leghetetlenebb munkákra és feladatokra vállalkozni. Akár máról-holnapra is. És részben elnyomott helyzete mellett ezért is kapaszkodik mindenféle *új elméletbe*, áramlatba és csatlakozik *minden mozgalomhoz*, amelytől valami hasznot remél, másfelől pedig esetleges elnyomott helyzetében a nagyobb és könnyebb érvényesülés lehetőségeit is várja. Miután pedig a *vocatiót* illetőleg ideáljai nincsenek, oda csatlakozik, ahol a maga boldogulása számára több haszonra van kilátás.

Ezek alapján megérthetjük, hogy mily irtózatossá ethikai következményei vannak a modern zsidó léleknek a *vocatio* nélkül való mentalitásának, el egészen a lelkiismeretlenül üzött leánykereskedelemig. Világnézet nincs többé, csak egocentrikus életfilozófia és életideálok. Nincs a világtörténetben példa, hogy egy nép, ekkora tömegben, ekkora intelligenciával és alkotó készséggel, ily végzetes elszántsággal állott volna a hitetlenség szolgálatába, mint a modern zsidóság legvakmerőbb része!

A zsidóság vallási tragédiája.

Mindez pedig a zsidóság *vallási* tragédiájával van összekötésben. A Messiás eljövételével ugyanis a zsidóságnak el kellett volna fogadni Krisztust király gyanánt. A *testi Izraelnek* bele kellett volna olvadnia Isten Izraelébe, a *lelki Izraelbe*. A zsidóság azonban ezt nem fogadta el, sőt a Királyt is megölte. Így került szembe a „test szerint való Izrael” Isten Izraelével, a Krisztus seregével, így maradt meg a zsidóság a maga vallási és nemzeti partikularizmusában. A szegeletkövet megvetette és az isteni kijelentésnek csak az első felét fogadta el. Beteljesült reá nézve a Róm. 10:1—4: „Atyámfiain, szívem szerint kívánom és Istentől könyörgöm az Izrael idvességét. Mert bizonyoságot teszek felőlök, hogy Isten iránt való buzgóság van bennök, de nem megismerés szerint. Mert az Isten igazságát nem ismervén, és az ő tulajdon igazságukat igyekezték érvényesíteni, az Isten igazságának nem engedelmessé váltak. Mert a törvény vége Krisztus, minden hívőnek igazságára.” A II. Kor. 3:14-ben pedig ezt olvassuk: „De megtompultak az ő elméik. Mert ugyanaz a lepel mind e mai napig ott van az ószövetség olvasásánál felfedetlenül, mivelhogy a Krisztusban tűnik el; sőt mindmáig, amikor csak olvassák Mózeset, lepel borul az ő szívökre. Mikor pedig megtér az Úrhoz, lehull a lepel.”

És az a szomorú, hogy a keresztyén országokban való élés sem hozta őket közelebb a keresztyénséghez. Sőt nem egyszer ők térítenek a szellemükkel és moráljukkal annál a megmérhetetlen hatalomnál fogva is, amely az irodalom és a napilapok, a politika és a gazdasági élet, továbbá a színházak és mozgósínházak vezetése folytán a kezükbe került.

A zsidóság etnikai tragédiája.

Láthatjuk, tehát, hogy hogyan bontakozik ki mind ebből a zsidóság etnikai tragédiája. Ha valaki ugyanis nem az igaz Istent és nem tisztán imádja, bálványimádásba esik. Tiszta vallás nélkül pedig nincs tiszta és egészséges erkölcs. Ha pedig az igazi etnikai ideálokat nem szolgálja tisztán, akkor *szükségszerűleg is keresztyénellenes etnikai ideálokat kell szolgálnia.*

A modern hitetlen zsidóság tehát már vallási álláspontjából kifolyólag is szembe kerül a keresztyén etnikai ideálokkal. És itt hiába hivatkozik a *Tíz parancsolat* közös voltára; mert a modern hitetlen zsidóság már a Tíz parancsolatot is régen elejtette, másfelől pedig az igazság az, hogy még a Tíz parancsolatot is csak igazi keresztyén lelkülettel lehet tökéletesen betölteni.

Tételként is felállíthatjuk tehát, hogy amilyen arányban szakad le a zsidóság az ótestamentumi tiszta kijelentés talajáról és távolodik az isteni kijelentéstől és Krisztustól, olyan arányban lesz etikailag is veszedelmes. Nemcsak az tehát a lényeg, hogy az ótestamentum mit mond, hanem még inkább az, hogy a mai zsidóság hogyan gondolkodik és hogyan él? Az ótestamentum önmagában véve különben is kevés, mert mint mondtuk, a Tíz parancsolat betöltéséhez is igazi keresztyén lelkület kell.

Ezen az alapon állva hangsúlyoznunk kell tehát azt is, hogy a *faji káros hatásokat* másodrangúaknak kell tekintenünk. Mert az tagadhatatlan, hogy lehetnek egy népnek faji hibái is és vannak is ilyen jellegzetes faji hibák nem egy népnél, így tehát a zsidóságnál is. De ismételjük: *Istennek van hatalma a faji bűnök fölött is* és nincs nép, amellyel szemben Isten tehetetlenül állana. A zsidóságot tehát nem lehet úgy tekinteni, mint amely tisztán faji mivoltából kifolyólag érzéketlen az evangéliummal szemben és így megközelíthetetlen is a számára.

A „más lelkület” káros volta.

A zsidóságnak ethikai értelemben is vett *„más lelkülete”* azonban döntő szerepet játszik a keresztyén társadalmak életében is. Mert minden, ami ethikum, más emberek életére való hatást is jelent egyszersmind. Tehát öntudatos vagy öntudatlan beleavatkozást és belenyúlást is mások életébe. Ezért van az, hogy a modern hitetlen, de egyébként a vallásos értelemben vett szektárius és ghettó-zsidóság másfajta ethikai gondolkodása is nagyon közelről érint bennünket keresztyéneket is. Mert ha a zsidóság *vallási* tekintetben is kerékkötője a Krisztus királysága érvényesülésének, *elkerülhetetlen szükségszerűséggel lesz ethikai tekintetben is kerékkötője* ugyanannak. Ha ugyanis,

mint főntebb mondottuk, az etnikai gondolkodás más volta, már az etnikum természetéből kifolyólag sem maradhat meg teoriának és negatív különbségnek csupán, akkor ebből az is következik, hogy annak kinn a mindennapi életben *pozitív antikeresztény életfilozófiává és életstílussá is kell válnia*. És épen ez az életstílus az, amit azután a kereszténység nem bír elviselni és ami a kereszténység számára mindenkor veszedelmes is marad.

A megoldás útja.

A zsidók tehát ne imádják önmagukat és ne bízzanak a maguk erejében, mert *önmagukat sem vallási, sem erkölcsi tekintetben meg nem válthatják*.

De ne bízzanak a *liberalizmusban* sem, amely csak flastrom lehet a számukra és vallásilag közömbös korokban segíthet ideig-óráig. És különben is: akármennyire liberális is pl. a kálvinizmus (mert hiszen a kálvinizmusnak tényleg vannak nagyszerű szabadságelvei is), azt tőle sohasem várhatja a hitetlenség, hogy ellene teljes erővel ne harcoljon, még akkor sem, ha ezt a hitetlenséget elsősorban és a legnagyobb mértékben a zsidók képviselik.

Tehát csak egy út van a megoldásra: *a zsidó lélek nagy, világtörténelmi jelentőségű reformációja a legtisztább, tehát a református kereszténység elfogadása által*.

A zsidóságnak azonban, sajnos, nagyon torz fogalmai vannak a kereszténységről. Még az ú. n. művelt magyar zsidóság sem ismeri azt. Sőt a rabbik sem, *mindaddig, amíg meg nem ismerik a református kereszténységet* és az arra fölépítit kálvinizmust és pedig úgyis, mint világnézetet. Mert csak ez a kálvinizmus tudja számukra igazi teljes dicsőségében felmutatni Krisztust, mint Királyt és megvetett szegeletkövet. Mert ez a kálvinizmus is Isten uralmát akarja, tehát a theokrácia egy bizonyos magasabbrendű formáját. Megbecsüli az Ótestamentumot, jobban, mint bármely más kereszténység és ez a megbecsülés nem árt neki, sőt a Szentlélek vezetése mellett csak még jobban megérti az általa adott isteni kijelentést. És a református kereszténység tudja a legbiztosabban megölni az ú. n. „zsidó bűnöket” és kivirágoztatni az újjá teremtett zsidó lélek erényeit.

Mit mondjunk tehát a zsidóság fentemlített különböző csoportjainak?

Első szavunk a *már megtért* zsidósághoz szól. Második az áttért, de nem komoly keresztyén zsidósághoz; a harmadik pedig az ótestamentumi alapon álló tisztább vallásossága hívő zsidósághoz. És a kérésünk az, hogy tanulmányozzák az isteni kijelentést és pedig a *teljes* isteni kijelentést; tehát az *Újtestamentumot* is, hogy annak fényénél megérthessék isten nagyságos terveit és a zsidóság további misszióját is. És akkor majd oly távlatok nyílnak meg a szemek előtt, amelyek más fénybe állítják a számukra az Úr Jézus Krisztust és az egész keresztyénséget is. A már megtért és áttért zsidóság pedig kövessen el mindent, hogy a zsidó misszió munkája minél jobban sikerüljön. Hogy a modern hitetlen zsidóság ronboló munkája megszűnjön s maga a hívő zsidóság is segítsen megfékezni azt a szellemet, amely éppen etikai tekintetben a hívő ótestamentumi zsidóság számára is szégyent jelent.

Amíg azonban ez el nem következik, addig megmarad a harc. Mert a *zsidó lélek mindig szemben fog állani az evangéliummal és az evangélium mindig szembe fog kerülni a zsidó lélekkel*. Bármilyen szomorú is ez, azért meg kell vallanunk, hogy ez éles ellentétnek vannak áldásai is. Mert ha ez nem lenne meg, a modern zsidó hitetlenség és morál még nagyobb pusztítást is végezne. És mennél inkább a hitetlenség szolgálatában fog állani a zsidó lélek, annál élesebb lesz ez a világtörténelmi jelentőségű küzdelem is. Az a hitünk, hogy a zsidóság vezérszerepe ezen a téren a zsidóság *külső és belső katasztrófáját* is készíti elő. És bár a harc nem is kívánatos, mégis tragikusan elkerülhetetlen is egyszersmind. A zsidóságnak tehát választani kell és csak az igaz *Isten szolgálata* és a *Sátán szolgálata* között választhat. A modern zsidóság eddig *szakadatlanul balra tolódott* és hitetlenségében világnézetileg már régen elérkezett az atheizmushoz. Tovább azonban már nem mehet. Mit akar tehát még? Vájjon nem jött-e el az ideje annak, hogy szörnyű tévelygéséből felocsúdvá, atyáinak Istenét, a szövetségnek Istenét, az egyetlen, örök, igaz Jehovát bűnbánó lélekkel, újra felkeresse?

Akármilyen is a mai modern zsidó lélek, mi *hiszünk*

abban, hogy reá nézve is érvényes *Augustinus* örökszép mondása és igazsága, hogy nyugalmat addig nem fog találni, amíg az egy örök, igaz Istenben és Abban, Akit elküldött, t. i. a *Jézus Krisztusban* meg nem nyugodhatik.